

*М.П. Гога – студентка III курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ;
науковий керівник – викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ Н.Д. Жильнікова*

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПОДОЛАННЯ НЕЗАКОННОЇ МІГРАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Проблеми міграції завжди привертала увагу громадськості та науковців. Для вивчення цієї проблематики велике значення мають фундаментальні наукові праці Л. Рибаківського, О. Хомри, А. Топіліна. Ю. Колосова, В. Іноземцева, В. Тішкова. Правові аспекти нелегальної міграції висвітлені у працях вітчизняних вчених С. Бритченко, Ю. Кравченка, О. Кузьменко, А. Мацка, Т. Назарова, В. Олефіра, П. Чалого, С. Чеховича, В. Шаповала.

Україна має достатньо розвинуте законодавство у сфері міграції. Водночас, аналіз законодавства та практика його реалізації дозволяє дійти висновку про наявність системних проблем у міграційній сфері, зокрема, через відсутність прогресу у їх вирішенні. З одного боку, Україна має ліберальне міграційне законодавство, з іншого – недосконалість законів “Про біженців” і “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” зумовлює неефективність роботи системи міграційного контролю, та не дає повною мірою виконувати міжнародно-правові зобов’язання України щодо біженців, щодо створення реадмісійного простору навколо України.

Найгостріше питання інституціонального забезпечення міграційної політики – зосередження комплексу міграційних функцій в єдиному центральному органі виконавчої влади, нині до розв’язання проблемних питань міграційної сфери залучені 8 міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Конституція України передбачає ухвалення закону про основи міграційної політики. Саме цей акт повинен визначити цілі та завдання цілісної міграційної політики України, один зі складників якої – контроль над нелегальною міграцією. Україна через своє географічне положення стала однією з основних країн на шляху міграції до країн ЄС, частиною одного з п’яти основних маршрутів нелегальної міграції. Характеризуючи масштаби нелегальної міграції іноземців через нашу територію, слід відмітити, що органами охорони державного кордону щороку затримується близько 20 тис. нелегальних мігрантів з країн Південно-Східної Азії, Близького Сходу та Африки.

Незаконна міграція є різновидом транснаціональної організованої злочинності. За оцінками Міжнародної організації міграції майже половину людей, які нелегально потрапляють на територію інших країн, ввозять посередники або вони стають об’єктами торгівлі людьми.

Україна є державою призначення мігрантів, які через різні причини залишаються в нашій країні. Такі процеси відбуваються за умов: збільшення кількості іноземців, які порушили термін перебування в Україні; розвитку

національних діаспор та іноземного бізнесу, які сприяють міграції своїх співвітчизників (найбільш розвиненими є китайська, в'єтнамська, індуська та афганська діаспори).

Проблема нелегальної міграції має вирішуватися у взаємозв'язку з чотирма групами питань: загальними правами людини, боротьби зі зловживаннями у сфері міграції, нормами трудової міграції, запобіганням нелегальному в'їзду осіб, які мають право на міжнародний захист.

Необхідність встановлення ефективного державного контролю над незаконною імміграцією зумовлена загрозами, що потенційно мають такі негативні наслідки: поширення нетипових інфекційних захворювань; зміцнення організованих кримінальних угруповань, що спеціалізуються на контрабандному перевезенні людей; збільшення корупційних діянь серед посадових осіб; створення “чорного ринку” фальшивих документів, житла, транспорту та інших послуг.

У науковій літературі запропонована узагальнена класифікація державних механізмів, а саме:

- 1) запобігання нелегальній міграції (ліквідація причинно – факторного механізму нелегальної міграції, “імміграційний контакт”, спеціальні програми інформування потенційних нелегалів, збалансована національна політика надання притулку та статусу біженців);
- 2) Україна повинна також поліпшити рівень охорони державного кордону, щонайбільше на східній і північній ділянках, де за радянських часів зовнішнього кордону не існувало. Створення інтегрованої системи захисту кордону неможливо без технічного оснащення прикордонної служби сучасними засобами спостереження, транспорту та комунікацій;
- 3) протидія нелегальному перетинанню кордонів (“зворотній допуск осіб”, “перенесення контрольованих кордонів”, штрафні та судові санкції проти наймачів нелегальних мігрантів, легалізація нелегальних мігрантів);
- 4) боротьба з транснаціональною організованою злочинністю (міждержавне поліцейське співробітництво, двостороннє співробітництво країн, використання технічних засобів).

Організаційно-правовими формами взаємодії органів державної влади щодо протидії незаконній міграції є розробка спільних плавнів, програм та проведення спільних операцій за єдиним планом з комплексним використанням сил та засобів; оперативний обмін інформацією, що стосується спільної діяльності на кордоні, з дотриманням вимог конспірації та захисту відомостей, що передаються; прийняття рішень про видворення незаконних мігрантів у порядку реадмісії або депортації й їх виконання, виявлення та припинення каналів нелегальної міграції, у тому числі зі здійсненням оперативно-розшукових заходів, притягнення до відповідальності фізичних та посадових осіб підприємств, що використовують працю нелегальних мігрантів.